

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту і логістики

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА:

Особливості підвищення ефективності організації праці на підприємствах різних видів діяльності

Головний керівник – к.е.н., доц. Наталія КОРСІКОВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: Рационалізація трудових процесів на підприємстві

ШИФР КРБ. МІЛ.1.689-03.26.6

Здобувачка Анастасія ПШЕНЕНКО

Керівник к.е.н., доц. Наталія КОРСІКОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від _____ 2023 р., протокол № _____

Завідувач кафедри менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА

(підпис)

Одеса – 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми обумовлена, що перед кожною компанією стоїть завдання підвищення ефективності та продуктивності бізнесу. У стратегії відображено узгодження потреб ринкового середовища та можливості їх задоволення, а для виробничих компаній провідним елементом має стати раціоналізація трудового процесу як двигуна виробничих змін. Численні публікації вчених і кадровиків, становлення ринку освітніх навчальних послуг, освітніх послуг і семінарів з раціоналізації та оптимізації трудових процесів виробничників і керівників та активна робота з впровадження прогресивних методів раціоналізації у виробничу практику українських і міжнародних компаній досвід.

У першому розділі «**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**» визначено поняття, структура та складові елементи трудового процесу ; досліджено раціоналізацію трудових процесів та критерії їх оптимізації.

У другому розділі «**АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ»**» досліджено організаційно-економічну характеристика підприємства ; проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства; проаналізовано рівень організації трудових процесів на підприємстві.

У третьому розділі «**ШЛЯХИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**» наведено застосування бенчмаркінг в процесі раціоналізації трудових процесів; оцінено ефективність запропонованих заходів.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 75 сторінок, 17 таблиць, 18 рисунків. Перелік посилань нараховує 50 найменування.

Ключові слова: персонал, підприємство, прибуток, мотивація, бенчмаркінг, раціоналізація.

ANNOTATION

The topicality of the topic is due to the fact that every company faces the task of increasing business efficiency and productivity. The strategy reflects the coordination of the needs of the market environment and the possibility of their satisfaction, and for manufacturing companies, the leading element should be the rationalization of the labor process as an engine of production changes. Numerous publications by scientists and personnel, the formation of the market for educational training services, educational services and seminars on the rationalization and optimization of labor processes of production workers and managers, and active work on the implementation of progressive methods of rationalization in the production practice of Ukrainian and international companies experience.

In the first chapter "**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF RATIONALIZATION OF LABOR PROCESSES AT THE ENTERPRISE**" the concept, structure and constituent elements of the labor process are defined; the rationalization of labor processes and criteria for their optimization were investigated.

In the second section "**ANALYSIS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC STATE AND LABOR PROCESSES AT THE ENTERPRISE UKRELEVATORPROM LLC**" the organizational and economic characteristics of the enterprise are investigated; the financial and economic condition of the enterprise was analyzed; the level of organization of labor processes at the enterprise was analyzed.

In the third chapter "**WAYS OF RATIONALIZATION OF LABOR PROCESSES AT THE ENTERPRISE**" the application of benchmarking in the process of rationalization of labor processes is given; the effectiveness of the proposed measures was evaluated.

The bachelor's thesis contains 75 pages, 17 tables, and 18 figures. The list of links includes 50 names.

Keywords: personnel, enterprise, profit, motivation, benchmarking, rationalization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
1.1. Поняття, структура та складові елементи трудового процесу	8
1.2. Раціоналізація трудових процесів та критерії їх оптимізації	14
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ».....	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	31
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства.....	38
2.3. Аналіз рівня організації трудових процесів на підприємстві	49
Висновки до розділу 2	55
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТРУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	56
3.1. Застосування бенчмаркінгу в процесі раціоналізації трудових процесів	56
3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів	62
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах жорсткої ринкової конкуренції перед кожною компанією стоїть завдання підвищення ефективності та продуктивності бізнесу. У стратегії відображено узгодження потреб ринкового середовища та можливості їх задоволення, а для виробничих компаній провідним елементом має стати раціоналізація трудового процесу як двигуна виробничих змін. Численні публікації вчених і кадровиків, становлення ринку освітніх навчальних послуг, освітніх послуг і семінарів з раціоналізації та оптимізації трудових процесів виробничників і керівників та активна робота з впровадження прогресивних методів раціоналізації у виробничу практику українських і міжнародних компаній досвід .

Питання раціоналізації та проектування трудових процесів на підприємствах розкриті в роботах багатьох вчених, серед яких: Акіліна О.В., Багрова І.В., Данюк В.М., Дарченко Н.Д., Єсінова Н.І., Ковальов В.М., Колот А.М., Лепейко Т.І., Медведєв В.С., Петроченко П.Ф., Серединська В.М., Шевченко А.С. та інші. Проте відкритим залишаються практичні аспекти розробки механізму та напрямів удосконалення трудових процесів на виробничих підприємствах України.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному узагальненні інформації про раціональну організацію трудових процесів на підприємствах та прикладних аспектах їх оптимізації і раціоналізації. Задля досягнення поставленої мети в дипломній роботі бути поставлені та вирішені такі завдання:

- досліджено поняття, структура та складові елементи трудового процесу та критерії їх оптимізації;
- надано організаційно-економічну характеристику підприємства ТОВ «Укрелеваторзернопром» та проведено аналіз його фінансово-економічного стану;
- надано оцінку рівня організації трудових процесів на підприємстві;
- розроблено алгоритм раціоналізації трудових процесів на підприємстві;

- оцінити ефективність запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є трудові процеси на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти раціоналізації трудових процесів на ТОВ «Укрелеваторпром».

В кваліфікаційній роботі використано наступні методи дослідження: теоретичного і логічного узагальнення, абстрагування, аналізу і синтезу. В ході аналізу кадрового забезпечення, організації трудових процесів та обліку робочого часу на ТОВ «Укрелеваторпром» основними методами стали графічний, табличний, статистичних величин і групувань, а також метод абстрагування і системного аналізу.

Для розробки пропозицій щодо удосконалення і раціоналізації трудових процесів на підприємстві використано метод хронометражу, внутрішнього бенчмаркінгу норм робочого часу, експертного опитування та оцінки ефективності інвестиційних проектів.

Інформаційне забезпечення дипломної роботи складає наукова і навчально-методична література за тематикою дослідження, в тому числі зарубіжні джерела, публікації у періодичних фахових виданнях (друкованих та онлайн-форматів), матеріали науково-практичних конференцій, фінансова і статистична звітність підприємства, що аналізується.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто тему «Раціоналізація трудових процесів на підприємстві» та зроблено наступні висновки:

1.Трудовий процес є основою будь-якого виробництва та завершальним етапом або актом будь-якого виробничого, управлінського, творчого процесу. Тому дослідження сутності, структури, типології трудових процесів, а також пошук шляхів їх раціоналізації та оптимізації є важливим та актуальним завданням для фактичних та потенційних керівників, фахівців з управління персоналом і економіки праці.

Метою раціоналізації робочих місць є: зменшення витрат робочого часу на його обслуговування; забезпечення нормальних умов праці і зменшення втомлюваності та напруження працівників; найбільш економне використання площі і підвищення продуктивності праці персоналу.

2.Організація праці на підприємстві, робочих місцях – процес багатосторонній складний, спрямований на оптимальне використання персоналу та засобів виробництва. Раціональна організація будь-якого робочого місця забезпечується за допомогою комплексного підходу. Цей метод дозволяє поєднати проектування планування робочого місця з його оснащенням, розробки прийомів і методів праці, вибором форм організації праці і нормуванням праці, створенням сприятливих умов праці і розробкою найдоцільнішої системи його оплати, що базується на результатах всебічного аналізу усіх складових трудового процесу з врахуванням його техніко-економічних, психофізіологічних і соціальних аспектів, техніки і технології виробництва, використуванні досягнень науки і передової практики і відображається в спеціальному документі — карті організації праці.

3.ТОВ «Укрелеваторпром» (термінал) знаходиться в Одеській області. Входить до складу компанії АДМ з іноземними інвестиціями. Компанія «АДМ Трейдинг Україна» займається вирощуванням зерна, насіння соняшнику та реалізацією соняшникової олії та борошна.

Бачення: компанія прагне стати світовим лідером агробізнесу та зробити свій регіон основним постачальником сільськогосподарської продукції на світовий ринок.

Мета: максимізація прибутку компанії та забезпечення сталого розвитку компанії.

4. Показники валової маржі у 2021 році позитивні. Це вказує на необхідність подальшого визначення можливостей збільшення продажів товарів і послуг з метою максимізації кінцевого фінансового результату.

Крім того, продажі соняшникової олії компанії зросли на 7% на рік протягом 2019-2021 років, але продажі інших олійних культур мають тенденцію до зміни: у 2020 році компанія скоротила продажі цієї олії, тоді як у 2021 році продажі зросли на 18% порівняно з минулим роком.

5. Майже незмінне значення питомої ваги основних робітників в складі ПВП ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ» на 0,01% призвело до зменшення річного виробітку на 972 грн. або на 0,098%; за рахунок збільшення тривалості робочого дня на 0,3 години річний виробіток зріс в 2021 р. на 38436,98 грн. або на 3,89%; за рахунок значного збільшення годинного виробітку одного робітника на 89,41 грн., річний виробіток збільшився на 158228 грн або на 15,43%.

6. Моніторинг західних публікацій, присвячених питанням інновацій у трудових процесах і системах праці, дав змогу виявити найпопулярніший метод стандартизації праці - внутрішній бенчмаркінг-тести, який може стати комплексним доповненням до традиційних методів обліку часу та орієнтири для вітчизняних фірм.

В рамках проекту ми вважали за потрібне створити виконавчу бригаду спеціалістів у складі 5 чоловік: головного економіста, інженера з організації праці, директора з кадрів та) двох начальників зміни планового виробництва, в основному через негативні чинники в організації трудового процесу.

7. Тому варто розглянути варіант екстернатного навчання, тим більше, що серед операторів цього українського ринку з кожним роком зростає кількість

освітніх послуг у напрямку оптимізації та управління трудовими процесами. У програмах і компаніях, які пропонуються у сфері бізнес-освіти, керуючись авторитетними стандартами, позитивним досвідом (моніторинг відгуків інших компаній-клієнтів на офіційних сайтах таких компаній), змістом навчальних програм та їх орієнтацією на міжнародні стандарти в Спеціалізація «технологія виробництва» ми обрали школу «International Business Institute» (МІВ) та її спільну програму з REFAInternational.

Реалізація проекту принесе підприємству додатковий прибуток від реалізації продукції та чистий прибуток. Витрати, необхідні для впровадження системи раціональної організації трудового процесу в ПВП ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ», будуть дорівнювати приросту нормативу оборотних коштів.

На завершення зазначимо, що враховуючи доведену доцільність інвестування коштів та позитивний вплив реалізації проекту на раціональну організацію трудового процесу на основні показники діяльності ПВП ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ», рекомендуємо його прийняти для реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АДМТреїдингУкраїна. URL: <https://latifundist.com/kompanii/256-topfer>
2. Акіліна О. В., Ільч Л. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посібник. К.: Алерта, 2010. 734 с.
3. Бабенко А. Г. Нормування праці: навч.-наоч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.: Дніпропетр. держ. фін. акад. Д.: ДДФА, 2013. 158 с.
4. Багрова І. В. Нормування праці: навч. посіб. К.: Центр навч. л-ри, 2003. 212 с.
5. Балабанова Л. В., Сардак О.В. Організація праці менеджера : підручник. Вид., перероб. та доп. К. : ВД «Професіонал», 2007. 416 с.
6. Бержак В. М., Бержак А. В. Методичні вказівки з курсу «Організація та нормування праці» до виконання лабораторних робіт. Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. Миколаїв: НУК, 2016. 32 с.
7. Богиня Д. П., Семикіна М. В. Трудовий менталітет у системі мотивації праці. Кіровоград: Поліграф-Терція. 2002. 226 с.
8. Богиня Д.П. Основи економіки праці: Навчальний посібник. К.: Знання-Прес, 2002. 313с
9. Бутенко Д. С. Теорія управління персоналом на засадах нормування праці та дослідженні витрат робочого часу. *Молодий вчений*. 2019. № 1(2). С. 433–437.
10. Васильков В. Г., Дзюбенко Л. М. Організація виробництва: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2003. 241 с.
11. Ведерніков М.Д., Чернушкіна О.О. Нормування праці: навч. посібник. Львів: Новий Світ, 2000, 2011. 372 с.
12. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера : навч. посібн. К. : Кондор, 2002. 518 с.
13. Гайдай І.Ю. Роль нормування праці в плануванні трудової діяльності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. №4. С. 19–22.

14. Гамаль О. В. Особливості нормування діяльності слідчих підрозділів. Трудове право України в контексті європейської інтеграції: матеріали наук.-практ. конф., Харків, 25–27 травня 2006 р. / за ред. проф. В. С. Венедіктова, 2006. С. 222–224.
15. Грішнова О. А., Василик А. В. Розвиток персоналу на підприємствах України як предмет соціально-трудових відносин. *Вісник Технологічного університету Поділля*. 2004. № 3. Т. 1. С. 45–53.
16. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. 4-те вид., оновлене. К.: Знання, 2009. 390 с.
17. Данюк В. М. Менеджмент персоналу : навч. посібник; за заг. ред. Київськ. нац. екон. ун-т. К.; КНЕУ, 2014. 398 с.
18. Данюк В. М. Організація праці менеджера : навч. посібн. К: КНЕУ, 2016. 276 с.
19. Данюк В.М. Організація праці менеджера: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2006. 276 с.
20. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 256 с.
21. Економічні і соціально-трудові аспекти управління персоналом: теорія та приклади : колективна монографія / за заг. ред. д. е. н., проф. Драган О. І. Київ : Кафедра, 2017. 272 с.
22. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. для студ. вузів. К.: Кондор, 2004. 432 с.
23. Єськов О. Л., Гітіс Т.П. Управління професійним розвитком персоналу підприємства на основі його оцінки. *Економіка та право*. 2013. №2. С. 87-92.
24. Завіновська Г. Т. Економіка праці. К. : КНЕУ, 2010. 247 с.
25. Карпіщенко О. І. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська кн.», 2016. 264 с.
26. Керб Л. П. Основи охорони праці: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 215 с.

27. Климчук А.О. Особливості використання бенчмаркінгу у мотивації конкурентних переваг персоналу. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №1. С. 21 – 32.
28. Крижко І. Д. Методологічні й методичні аспекти прогнозування чисельності персоналу і визначення змісту освіти фахівців. *Україна: аспекти праці*. 2018. № 2. С. 28–32.
29. Крушельницька О.В. Мельничук Д.П. Управління персоналом: Навчальний посібник. К., "Кондор". 2003. 296 с.
30. Крушельницька О.В. Організація праці: навч. посібник. Житомир: ЖДТУ, 2007. 270 с.
31. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 232 с.
32. Куденко М. Ю. Економіка підприємства : Навчальний посібник. Х. : Академія внутрішніх військ МВС України, 2014. 222 с.
33. Кузнецов Е. А. Методологія професіоналізації управлінської діяльності в Україні: монографія. Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2017. 382 с.
34. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Діагностика потенціалу підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С.155- 166.
35. Кучеренко С. Ю., Леваєва Л.Ю. Особливості організації та нормування праці в Україні. *Економічний вісник університету*. 2019. Вип. 40. С. 96-101.
36. Лень Т. В. Теоретико-методологічні засади маркетингу персоналу на підприємстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* Логістика. 2014. 197-201 с.
37. Медведєв В.С. Порівняльний аналіз методів нормування. *Економіка реалії часу*. 2013. №3(8). С. 209 – 213.
38. Осовська Г.В. Основи менеджменту: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Кондор, 2003. 556 с.
39. Попрозман О.І., Мотивація персоналу на підприємствах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 9. С. 139-142.

40. Пуховська Л.П., Ворначева А.О., Леу С.О. Професійний розвиток персоналу підприємств у країнах Європейського Союзу: навч. посібник; за наук. ред. Л. П. Пуховської. Київ: ПТТО НАПНУ. 2015. 149 с.

41. Рудніченко Є.М., Рудніченко М. М. Формування мотиваційного потенціалу вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету: Науковий журнал. Економічні науки.* м. Хмельницький. 2011. №6. С.281-283.

42. Семикіна М. В. Соціально-економічна мотивація праці: методологія оцінки ефективності та принципи регулювання. Кіровоград : ПВЦ “Мавік”, 2004. 124 с.

43. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера: навч. посібник. К.: Центручбової літератури, 2010. 360 с.

44. Скриньковський Р. М., Павловські Г. Діагностика в системі менеджменту підприємства. *Проблеми економіки.* 2016. № 3. С. 199–205.

45. ТОВ "УКРЕЛЕВАТОРПРОМ". URL: <https://vkursi.pro/card/tov-ukrelevatorprom-31640002>

46. ТОВ "УКРЕЛЕВАТОРПРОМ". URL: <https://www.contractors.com.ua/ru/customer/31640002>

47. УКРЕЛЕВАТОРПРОМ. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/31640002/

48. Укрэлеваторпром – АДМ. URL: <https://tripoli.land/elevators/ukrelevatorprom>

49. Харчишина О.В. Мотивація персоналу на основі теорії організації культури. *Економіка. Управління. Інновації. Збірник наукових праць.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. № 1(11). С.26-39.

50. Чайка Т. Ю. Можливості застосування балансового методу при управлінні витратами робочого часу на підприємстві. *Економіка і регіон.* 2014. № 6(49). С. 28–35.